

Секція 3

Соціокультурні парадигми трансформацій правової системи України

Section 3

Socio-cultural paradigms of transformations of the legal system of Ukraine

Безкоровайний І.І.
студент магістратури
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
науковий керівник к.іст.н., старший викладач кафедри
інформаційної та соціокультурної діяльності ТНЕУ
Недошитко І.Р.

ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

В українському суспільстві все помітнішим стає поглиблення інтересу до історичного минулого, виявлення та дослідження невідомих сторінок української історії. Неупереджений погляд на історичні процеси дозволив змінити ставлення до цілої низки пам'яток. Все частіше робиться акцент на вирішальну роль культурної спадщини як найпотужнішої складової формування української ідентичності поряд із мовою, територією, економічним життям і спільністю історичної долі, що стає чинником національної консолідації, усвідомлення українцями себе як єдиної нації, сприяння суспільному розвитку. Ретельно збережена та належним чином репрезентована культурна спадщина – джерело зростання і духовного розвитку українського народу, його національної самосвідомості.

Проголошення Незалежності України дало імпульс до напрацювання національної системи законодавства, зокрема з охорони культурної спадщини.

В Україні нема єдиного закону, який би охоплював усі аспекти охорони культурної спадщини, але є ціла низка законодавчих та нормативно-правових актів, які стосуються управління об'єктів, що мають окреме законодавче закріплення. Це нерухомі пам'ятки культури в цілому, археологічна, музейна, архівна, природна спадщина. Пам'яткоохоронна діяльність регулюється нормативно-правовими актами різних галузей права, зокрема: конституційного, цивільного, адміністративного, земельного та спеціального пам'яткоохоронного, що перебуває у процесі постійного реформування та узгодження. Повноцінне національне пам'яткоохоронне законодавство повільно формується як галузеве утворення. Стрижнем його є закони України «Про культуру», «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», «Про основи містобудування», «Про архітектурну діяльність», «Про регулювання містобудівельної діяльності». Крім того, при ратифікації міжнародних актів Україна взяла на себе певні зобов'язання, які

мають своє продовження приведенні національного пам'яткоохоронного законодавства у відповідність до сучасного міжнародного права. Водночас, найбільш фундаментальне значення для функціонування системи охорони пам'яток в Україні має саме закон України «Про охорону культурної спадщини» (2000) [1], який започаткував новий етап законодавчого регулювання питань збереження національної культурної спадщини.

Збереження, відтворення та охорона історичного середовища, охорона національного культурного надбання, в тому числі культурної спадщини як найважливіші пріоритети та завдання держави в сфері культури були підтверджені в Законі України «Про культуру» (2010 р.) [2].

З 1954 р. Україна (тоді ще в статусі республіки колишнього СРСР) є членом ЮНЕСКО. 2 жовтня 1988 р. Верховна рада України ратифікувала Конвенцію ЮНЕСКО «Про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» (1972 р.), якою передбачається зобов'язання кожної країни – учасниці конвенції визначити і дбайливо зберігати об'єкти національної культурної і природної спадщини, які мають особливе значення під кутом розвитку загальнолюдської цивілізації та важливі для усього світу [3].

Вже в умовах незалежної України завдяки зусиллям українських науковців та дипломатів представництво національного культурного надбання України у Списку всесвітньої спадщини відчутно зросло. Зокрема, до нього були включені такі нові об'єкти від України: Ансамбль історичного центру м. Львова (1998 р.), Геодезична дуга Струве (транскордонна номінація, 2005 р., 4 об'єкти від України), Букові праліси Карпат (категорія природної спадщини, 2007 р.), Резиденція митрополитів Буковини і Далмації у Чернівцях (2011 р.), Стародавнє місто Херсонес Таврійський та його Хора у Севастополі (2013 р.), Дерев'яні церкви Карпатського регіону України і Польщі (2013 р., 16 об'єктів від України). Загалом, станом на 2017 до Списку Світової культурної спадщини включено 7 об'єктів від нашої держави [4].

У 2018 р. постановою Кабінету Міністрів України від 25 січня 2018 р. № 32 до Державного реєстру нерухомих пам'яток України внесено 8 об'єктів культурної спадщини за категорією національного значення. Загалом в Державному реєстрі станом на 2018 р. перебуває 910 пам'яток національного значення [5].

В середині 90-х років ХХ ст. в Україні була започаткована Програма відновлення визначних пам'яток історії та культури, які були втрачені за різних історичних обставин. В рамках цієї програми були втілені в життя резонансні та суспільно значимі проекти відновлення Михайлівського Золотоверхого собору, Успенського собору Києво-Печерської лаври, церкви Богородиці Пирогощі, пам'ятника княгині Ользі в Києві, Володимирського собору у Севастополі та ін. Однак згодом програму було скасовано і в останнє десятиріччя подібних масштабних робіт по відновленню втрачених пам'яток культури особливого значення не проводилося.

Військові дії на території Донецької та Луганської областей, що стали прямим наслідком російської агресії проти України, створили ще один чинник небезпеки для збереження національної культурної спадщини. Застосування масованих артилерійських обстрілів населених пунктів та промислових об'єктів угрупованнями російських військових та найманців, а також загонами сепаратистів, яких вони підтримують, призводить до пошкоджень і руйнувань

центрів збереження культурних цінностей та об'єктів культурної спадщини. Слід зазначити, що на території Донецької області до 2014 р. працювало 59 державних музеїв, із них лише 30 (разом з філіями) і історикокультурний заповідник у м. Святогірську перебувають на контрольованій території. У Луганській області нараховувалося 34 державних музеї з них лише 14 перебувають на контрольованій території. Доля визначних 37 культурних цінностей на непідконтрольних територіях залишається невідомою [4].

Аналіз сучасної нормативно-правової бази та практичної сфери охорони культурної спадщини дозволяє стверджувати, що ще не створена цілісна та взаємоузгоджена правова база, не набула системних ознак «державна система охорони культурної спадщини», існують проблеми, невирішення яких найближчим часом набуде ознак системної кризи у пам'яткоохоронній сфері.

Список використаних джерел

1. Закон України Про охорону культурної спадщини. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2000, N 39, ст. 333). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>
2. Закон України Про культуру. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 24, ст.168). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
3. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (Конвенцію ратифіковано Указом Президії Верховної Ради N 6673-XI (6673-11) від 04.10.88). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089.
4. Кот С.І. Про стан збереження культурної спадщини України. URL: [file:///C:/Users/Ira/Downloads/0013740%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Ira/Downloads/0013740%20(1).pdf).
5. Кабінет Міністрів України. Постанова від 25 січня 2018 р. № 32 Про внесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32-2018-п>.

*Білінська В. С.
студентка магістратури
юридичного факультету ТНЕУ
Науковий керівник: к. філол. н.,
доцент кафедри інформаційної та
соціокультурної діяльності ТНЕУ
Білоус Л.І.*

СОЦІОКУЛЬТУРНА ПРИРОДА МУЛЬТИМЕДІА

Багатогранність і неоднозначність феномену мультимедіа привертає увагу вчених тим, що, в свою чергу, породжує різноманітне його тлумачення. Незважаючи на вжиті представниками різних областей наукового знання обґрунтування природи мультимедіа, практика його функціонування показує, що сутність і можливості мультимедіа як соціокультурного феномену мають резерви для подальшого і більш детального його осмислення, а розглядати мультимедіа лише як вид комп'ютерної технології – занадто вузько. Звідси доцільність розкриття соціокультурної природи мультимедіа та осмислення специфіки їх функціонування в сучасній соціокультурній ситуації.

Весь спектр інформаційно-комунікаційних технологій, особливо інтенсивно розвивається Інтернет, стає все більш ефективним засобом як реалізації